

POSTANOWIENIE

Dnia 24 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z odwołania Z. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Rybniku

o prawo do górniczej emerytury,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 24 maja 2023 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 stycznia 2022 r., sygn. akt III AUa 1943/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 11 stycznia 2022 r. oddalił apelację organu rentowego wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego w Rybniku z dnia 2 września 2021 r., zmieniającego decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rybniku z dnia 21 kwietnia 2021 r. w ten sposób, że przyznano Z. C. prawo do górniczej emerytury poczynając od 1 marca 2020 r.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej organ rentowy podniósł zarzut naruszenia przepisu prawa materialnego, a mianowicie art. 50a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez błędne zastosowanie i przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury, mimo braku wymaganego przepisami okresu pracy górniczej.

Wobec przedstawionego zarzutu skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania oraz o zasądzenie na rzecz organu

rentowego kosztów postępowania procesowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na jej oczywistą zasadność, polegającą na naruszeniu prawa materialnego, to jest art. 50a ustawy o emeryturach rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez błędne zastosowanie i przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury, mimo braku wymaganego przepisami okresu pracy górniczej.

W uzasadnieniu organ rentowy podniósł, że zgodnie z art. 50a ustawy emerytalnej, górnicza emerytura przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) ukończył 55 lat życia; 2) ma okres pracy górniczej wynoszący łącznie z okresami pracy równorzędnej co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, w tym co najmniej 10 lat pracy górniczej określonej w art. 50c ust. 1; 3) nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego albo złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Tymczasem ubezpieczony nie legitymuje się 25 letnim okresem pracy górniczej, albowiem do stażu tego nie można zaliczyć okresów niezdolności do pracy z tytułu wypadku przy pracy albo z tytułu choroby zawodowej, za które wypłacone zostało wynagrodzenie lub zasiłek chorobowy albo świadczenie rehabilitacyjne. W konsekwencji tego, odwołujący się nie mógł nabyć prawa do emerytury na podstawie art. 50a ustawy emerytalnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych,

wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Ustawodawca konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK

4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że skarżący nie wykazał istnienia powołanej przesłanki przedsądu.

Stawiając tezę o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, organ rentowy podniósł, że ubezpieczony nie legitymuje się 25 letnim okresem pracy górniczej, do którego nie można zaliczyć okresów niezdolności do pracy z tytułu wypadku przy pracy albo z tytułu choroby zawodowej, za które wypłacone zostało wynagrodzenie

lub zasiłek chorobowy albo świadczenie rehabilitacyjne, a zatem nie mógł nabyć prawa do emerytury na podstawie art. 50a ustawy emerytalnej. Tymczasem Sąd Apelacyjny ustalił, że Z. C., urodzony [...] 1961 r., w dacie złożenia wniosku o górniczą emeryturę spełniał wszystkie warunki do przyznania tego świadczenia określone w art. 50a ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd drugiej instancji podzielił ocenę dokonaną przez Sąd Okręgowy i uznał, że brak było prawnych przeszkód do przejścia na górniczą emeryturę określoną w art. 50a ustawy emerytalnej przez świadczeniobiorcę, który pobierał już emeryturę przyznaną na podstawie art. 50e tej ustawy. Sąd podkreślił, że emerytury określone w art. 50e i art. 50a ustawy emerytalnej nie są takimi samymi świadczeniami. Inne bowiem są warunki do ich uzyskania. W pierwszym wypadku, o przyznaniu prawa do górniczej emerytury decyduje wyłącznie okres (25 lat) wykonywania kwalifikowanej pracy górniczej (pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy). Posiadanie określonego wieku nie ma w tym wypadku żadnego znaczenia. Z kolei do nabycia prawa do górniczej emerytury z art. 50a ustawy emerytalnej konieczne jest - obok posiadania stażu pracy górniczej (wraz z pracą równorzędną) - uzyskanie stosownego wieku emerytalnego (55 lub 50 lat). Różne są zatem warunki do nabycia prawa do emerytur górniczych w oparciu o oba przepisy. Kierując się powyższymi przesłankami Sąd odwoławczy uznał, że Z. C. pobierający górniczą emeryturę przyznaną na podstawie art. 50e ustawy emerytalnej mógł - po osiągnięciu wieku emerytalnego - uzyskać prawo do górniczej emerytury określonej w art. 50a ustawy emerytalnej (k. 3-4 uzasadnienia wyroku).

Organ rentowy zarówno w zaskarżonej decyzji, jak i w toku całego procesu nie podnosił braku wymaganego stażu górniczego ubezpieczonego. Dopiero w skardze kasacyjnej zarzucił naruszenie art. 50a ustawy emerytalnej, przez przyznanie odwołującemu się prawa do emerytury, mimo niewykazania przez wnioskodawcę 25 letniego stażu pracy górniczej, do którego to staży nie można zaliczyć okresów niezdolności do pracy z tytułu wypadku przy pracy albo z tytułu choroby zawodowej, za które wypłacone zostało wynagrodzenie lub zasiłek chorobowy albo świadczenie rehabilitacyjne. Skarżący powołuje się zatem na nowe fakty i dowody, co na etapie postępowania kasacyjnego jest niedopuszczalne w

świetle art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy nie jest bowiem sądem trzeciej instancji. Oznacza to, że nie rozpoznaje sprawy, ale skargę kasacyjną. Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.), a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Skoro zgodnie z art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów i oceny dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, to i o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie można wnioskować na podstawie zakwestionowania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 września 2012 r., V CSK 529/11, LEX nr 1222170; z dnia 13 lutego 2014 r., I UK 408/13, LEX nr 1646932; z dnia 29 września 2020 r., III PK 188/19, LEX nr 3148261).

Wobec niewykazania przez skarżącego istnienia powołanej przesłanki przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

(JK)

[ms]